

אֶרְחִין וְשִׁבְלִין דְּאֹרֵייתָא, דְּהָא בְּכָל מְלָה וּמְלָה,
 אִית פְּמָה עֵיטִין, פְּמָה טָבִין לְבַנֵּי נְשָׂא, פְּמָה מְרַגְלָאן
 דְּקָא מְנַהֲרָן לְכָל סֶטֶר, וְלִית לָךְ מְלָה בְּאֹרֵייתָא,
 דְּלִית בָּהּ פְּמָה בּוֹצִינִין מְנַהֲרָן לְכָל סֶטֶר. הָאִי קָרָא
 אִיתוּ כְּפֻם פְּשָׁטִיה. וְאִית בֵּיהּ כְּפֻם מְדַרְשִׁיה. וְאִית
 בֵּיהּ חֲכַמְתָּא עֲלָאָה, לְאֹדְהָרָא לְמָאן דְּאֶצְטְרִיד.
 וּפְאָה חוֹלְקִיה מָאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאֹרֵייתָא תְּדִיר.

מָאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בָּהּ, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (תהלים א) כִּי אִם
 בְּתוֹרַת יי חֲפָצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה,
 וְהָיָה כְּעֵץ. אִמְאִי דָּא סְמוּךְ לְדָא. אֶלָּא מָאן
 דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאֹרֵייתָא יוֹמָם וְלַיְלָה, לָא לִיְהוּי כְּאֶעָא
 יְבִישָׁא, אֶלָּא כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם. מַה אֵילָן
 אִית בֵּיהּ שְׁרָשִׁין, וְאִית בֵּיהּ קְלִיפִין, וְאִית בֵּיהּ מוֹחָא,
 וְאִית בֵּיהּ עֲנָפִין, וְאִית בֵּיהּ טְרַפִּין, וְאִית בֵּיהּ פְּרָחִין,
 וְאִית בֵּיהּ אֵיבָא. שְׁבַעַת זִינִין אֵילִין, סְלָקִין לְשַׁבְעָה

 לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׁמֵשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרַת תְּמִיד.

מִי שְׁמֵשְׁתַּדֵּל בָּהּ, מַה כְּתוּב בּוֹ? (תהלים א) כִּי
 אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם
 וְלַיְלָה, וְהָיָה כְּעֵץ. לְמַה זֶה סְמוּךְ לְזוֹהַר? אֶלָּא
 מִי שְׁמֵשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרַת יוֹמָם וְלַיְלָה, לָא יִהְיֶה
 כְּעֵץ יְבֵשׁ, אֶלָּא כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם. מַה
 אֵילָן יֵשׁ בּוֹ שְׁרָשִׁים, וְיֵשׁ בּוֹ קְלָפוֹת, וְיֵשׁ בּוֹ
 מַח, וְיֵשׁ בּוֹ עֲנָפִים, וְיֵשׁ בּוֹ עֲלִים, וְיֵשׁ בּוֹ

יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ וְגו'. פְּמָה
 טוֹבִים הֵם דְּרָכֵי וְשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה, שְׁהָרֵי בְּכָל
 דְּבָר וְדָבָר יֵשׁ פְּמָה עֲצוֹת, פְּמָה טוֹבוֹת לְבַנֵּי
 אָדָם, פְּמָה מְרַגְלִיּוֹת שְׁמַאֲרוֹת לְכָל צַד,
 וְאִין לָךְ דְּבָר בְּתוֹרַה שְׁאִין בּוֹ פְּמָה גֵרוֹת
 מְאִירִים לְכָל צַד. פְּסוּק זֶה הוּא כְּפֻשׁוֹמוֹ, וְיֵשׁ
 בּוֹ כְּפִי מְדַרְשׁוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ חֲכָמָה עֲלִיוְנָה
 לְהוֹחִיר לְמִי שְׁצִרִיד. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ מִי

עָשָׂר, לְשִׁבְעֵינָן. אוֹף מְלִין דְּאוֹרֵייתָא אִית בְּהוּ פְּשָׁטָא
 דְּקָרָא. דְּרָשָׂא. רְמוֹז, דְּקָא רְמוֹז חֲכָמָתָא.
 גִּימְטְרִיאוֹת. רְזוּן טְמִירִין. רְזוּן סְתִימוֹן אֵלִין עַל
 אֵלִין. פְּסוּל וְכָשֶׁר. טָמֵא וְטָהוֹר. אִיסוּר וְהִיתֵר. מִכָּאן
 וְלִהְלָאָה, מִתְּפִשְׁטָאן עֲנָפִין לְכָל סֵטֶר. וְהִיָּה כְּעֵץ
 וְדָאֵי, וְאֵי לָאו, לָאו אִיהוּ חֲכָם בְּחֲכָמָתָא.

תָּא חָזִי, כְּמָה חֲבִיבִין אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא
 קָמִי קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא, דְּאִפִּילוּ בְּזִמְנָא דְּדִינָא
 תְּלִיא בְּעֵלְמָא, וְאִתִּיחִיב רְשׁוֹ לְמִתְבְּלָא לְחֲבֵלָא,
 קְדָשָׁא בְּרִידָה הוּא פְּקִיד לִיה עֲלוֹוִיָּהוּ, עַל אֵינוֹן דְּקָא
 מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא. וְהָכִי אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִידָה
 הוּא, כִּי תַצוֹר אֶל עִיר, בְּגִין חוֹבֵיתוֹן סְגִיאִין דְּחֲטָאן
 לְקָמָאֵי, וְאִתְחִיבּוּ בְּדִינָא.

לשון הקודש

בא וראתה כמה חביבים אותם שמשתדלים
 בתורה לפני הקדוש ברוך הוא, שאפילו בזמן
 שהדין תלוי בעולם ונתנה רשות למשחית
 להשחית, הקדוש ברוך הוא מצוהו עליהם,
 על אותם המשתדלים בתורה, וכך אומר
 להם הקדוש ברוך הוא: כי תצור אל עיר,
 בגלל החטאים הרבים שחטאו לפני
 והתחייבו בדין.

פְּרָחִים, וְיֵשׁ בּוֹ פְּרִי – שִׁבְעָה סוּגִים אֵלוּ
 עוֹלָם לְשִׁבְעָה עָשָׂר, לְשִׁבְעִים, גַּם הִבְרִי
 תוֹרָה יֵשׁ בָּהֶם פְּשֵׁט הַמְּקָרָא, דְּרָשׁ, רְמוֹז
 שְׂרוּמּוֹ חֲכָמָה, גִּימְטְרִיאוֹת, סוּדוֹת טְמִירִים,
 סוּדוֹת נְסֻתָרִים אֵלוּ עַל אֵלוּ, פְּסוּל וְכָשֶׁר,
 טָמֵא וְטָהוֹר, אִיסוּר וְהִיתֵר. מִכָּאן וְהִלָּאָה
 מִתְּפִשְׁטִים הָעֲנָפִים לְכָל צֶדֶד, וְהִיָּה כְּעֵץ וְדָאֵי.
 וְאֵם לֹא – אֵינוֹ חֲכָם בְּחֲכָמָה.

יָמִים רַבִּים, מָאֵי רַבִּים. (תִּלְתָּא יוֹמָא, דָּא בְּתַר דָּא, אֶקְרִי יָמִים רַבִּים,
 אֹפִי הָבֵא כִּי תַצּוּר אֶל עִיר, יָמִים רַבִּים) תִּלְתָּא יוֹמִין, דָּא
 בְּתַר דָּא, דְּאִשְׁתְּמוּדְעָא דְּבַר בְּמַתָּא. מְנַלֵּן דְּיָמִים
 רַבִּים תִּלְתָּא יוֹמִין אֵינֻן, דְּכִתְיִב, (ויקרא טו) וְאִשָּׁה כִּי
 יִזּוּב זֹוֵב דְּמָה יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים אֵינֻן.
 אֶלָּא תִלְתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר דָּא, אֶקְרִי יָמִים רַבִּים.
 אֹפִי הָבֵי כִּי תַצּוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים, תִּלְתָּא יוֹמִין
 דָּא בְּתַר דָּא, דְּאִשְׁתְּמוּדְעָא דְּבַר בְּמַתָּא. תָּא וְאֶפְקִיד
 לָךְ עַל (כָּל) בְּנֵי בֵיתִי. לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה, דָּא
 תִּלְמִיד חֲכָם דְּדָא אִיהוּ בְּמַתָּא, דְּאִיהוּ אֵילְנָא דְּחַיִּי,
 אֵילְנָא דִּיהִיב אֵיבִין.

דְּבַר אַחַר אֶת עֵצָה, הֵהוּא דִּיהִיב עֵיטָא לְמַתָּא,
 לְאִשְׁתְּזָבָא מִן דִּינָא, וְאוֹלִיף לֹון אֶרְחָא
 דִּיהִכּוֹן בְּהַ, וְעַל דָּא לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה לְנִדְוּחַ
 עָלְיוֹ גְּרִיזִין, לְנִדְחָא עָלְיָה דִּינָא, וְלֹא לְאִוְשְׁטָא עָלְיָה

לשון הקודש

יָמִים רַבִּים - שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה שְׁנוּדְעָא
 דְּבַר בְּעִיר. בָּא וְאֶצְוֶךָ עַל (כָּל) בְּנֵי בֵיתִי: לֹא
 תִשְׁחִית אֶת עֵצָה - זֶה תִּלְמִיד חֲכָם שֶׁהוּא
 בְּעִיר, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, אֵילָן שְׁנוֹתַן פְּרוּת.
 דְּבַר אַחַר אֶת עֵצָה - אוֹתוֹ שְׁנוֹתַן עֵצָה
 לְעִיר לְהַנְצִיל מִן הַדִּין וּמִלְמַד אוֹתָם דְּרַךְ
 שְׁיִלְכּוּ בְּהַ, וְעַל זֶה לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה

יָמִים רַבִּים, מָה זֶה רַבִּים? (שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה
 נִקְרְאוּ יָמִים רַבִּים. אִף כָּאן כִּי תַצּוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים) שְׁלֹשָׁה
 יָמִים זֶה אַחַר זֶה שְׁנוּדְעָא דְּבַר בְּעִיר. מְנַיֵן לָנוּ
 שְׁיָמִים רַבִּים הֵם שְׁלֹשָׁה? שְׁכַתּוּב (ויקרא טו)
 וְאִשָּׁה כִּי יִזּוּב זֹוֵב דְּמָה יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים
 רַבִּים הֵם? אֶלָּא שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה
 נִקְרְאוּ יָמִים רַבִּים. גַּם כֵּן, כִּי תַצּוּר אֶל עִיר

חֲרָבָא מְלַהֲטָא, חֲרָבָא מְשַׁנְנָא, הֵהִיא דְקַטְלָא לְשֹׂאֵר
 אֲנִישֵׁי דְעֵלְמָא. כִּי מִמְּנֵוּ תֹאכֵל. וְכִי הֵהוּא מְחַבְּלָא
 אֲכִיל מֵינְהּ, לָא. אֶלָּא כִי מִמְּנֵוּ תֹאכֵל, הֵהִיא טְנָרָא
 תְּקִיפָא, הֵהִיא דְכָל רוּחִין תְּקִיפִין וְקַדִּישִׁין נְפֻקִין
 מִנְּהּ, דְלִית הֵנָּא וְתִיאֻבְתָּא לְרוּחַ קְדֻשָּׁא בְּהַאי
 עֵלְמָא, אֶלָּא אֲזַרִּיתָא דְהֵהוּא זַפְּתָא, כְּבִיכּוּל אִיהוּ
 מְפָרְנִים לָהּ, וְיִהִיב לָהּ מְזוּנָא בְּהַאי עֵלְמָא, יִתִּיר מִכָּל
 קְרַבְנִין דְעֵלְמָא.

בְּקַרְבָּן מַה כְּתִיב. (שיר השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעְרֵי עִם דְּבִשֵׁי
 אֲכָלוּ יַעֲרִים. וּמִיּוֹמָא דְאֶתְחַרַּב בֵּי מְקַדְשָׁא,
 וּבִטְלוּ קְרַבְנִין, לִית לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, אֶלָּא
 אֵינּוּן מְלִין דְאֲזַרִּיתָא, וְאֲזַרִּיתָא דְאֶתְחַדְשָׁא בְּפוּמֵיהּ,
 בְּגִין כְּדָּ כִי מִמְּנֵוּ תֹאכֵל, וְלִית לָהּ מְזוּנָא בְּהַאי
 עֵלְמָא, אֶלָּא מִמְּנֵוּ, וּמֵאֵינּוּן דְכּוֹתִינָהּ. וְכִינּוּן דְמִמְּנֵוּ
 תֹאכֵל, וְאִיהוּ זֶן לָהּ, אֹתוּ לֹא תִכְרֹז, תְּנִי (פְּמִיר) זְהִיר

לשון הקודש

אֹתָהּ וְנֹתֵן לָהּ מְזוּן בְּעוֹלָם הַזֶּה יוֹתֵר מִכָּל
 קְרַבְנֹת הָעוֹלָם.

בְּקַרְבָּן מַה כְּתוּב? (שיר השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעְרֵי
 עִם דְּבִשֵׁי אֲכָלוּ יַעֲרִים. וּמִיּוֹם שְׁנַחֲרַב בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ וּבִטְלוּ הַקְרַבְנֹת, אֵין לוֹ
 לְקוּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶלָּא אֹתָם דְּבְרֵי תוֹרָה,
 וְהַתּוֹרָה שְׂמַתְחַדְשֵׁת בְּפִיו. בְּשִׁבִיל כְּדָּ כִי
 מִמְּנֵוּ תֹאכֵל, וְאֵין לָהּ מְזוּן בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא

לְנִדַּח עֲלֵיו גְּרוּן. לְנִדַּח עֲלֵיו דִּין, וְלֹא לְהוֹשִׁיט
 עֲלֵיו חֲרַב לֹחֲטָת, חֲרַב שְׁנוּנָה, אֹתָהּ
 שְׁהוֹרַגְתָּ שְׂאֵר אֲנִישֵׁי הָעוֹלָם. כִּי מִמְּנֵוּ תֹאכֵל.
 וְכִי אֹתוֹ מְחַבֵּל אוֹכֵל מִמְּנֵוּ? לֹא. אֶלָּא כִי
 מִמְּנֵוּ תֹאכֵל, אֹתוֹ סִלַּע קִשְׁדָּה, אֹתָהּ שְׂכַל
 רוּחֹת חֻקֹּת וְקִדּוּשׁוֹת יוֹצְאוֹת מִמְּנֵהּ, שְׂאֵין
 הֵנָּא וְתִאֻוָּה לְרוּחַ הַקְדֻשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא
 תּוֹרַתוֹ שֶׁל אֹתוֹ צְדִיק. כְּבִיכּוּל הוּא מְפָרְנִים

בֵּית, דִּלָּא תִקְרַב בֵּית.

כִּי הָאָדָם (דף ר"ב ע"ב) עֵץ הַשָּׂדֶה, דָּא אֶקְרִי אָדָם
 דְּאִשְׁתַּמּוּדַע עֵילָא וְתַתָּא. עֵץ הַשָּׂדֶה, אֵילָנָא
 רַבְרָבָא וְתַקִּיף דִּהֵהוּא (בראשית כז) שָׂדֶה אֲשֶׁר בָּרְכוּ יי
 (דא) סְמוּךְ עָלֶיהָ, אֵילָן דְּאִשְׁתַּמּוּדַע לְהֵהוּא שָׂדֶה
 תְּדִיר. לְבָא מִפְּנִיךָ בַּמְצוֹר, מִלָּה דָּא אַהֲדָר לְרִישָׁא
 דְקָרָא, דְּכַתִּיב לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ, הֵהוּא דִּיהִיב
 לֹזֶן עֵיטָא, וְאִתְקִין לְמַתָּא, לְבָא מִפְּנִיךָ בַּמְצוֹר, אִיהוּ
 יְהִיב לֹזֶן עֵיטָא, לְאִתְקַנָּא וּלְאַהֲדָרָא בְּתִיבְתָא,
 וְאִתְקִין לִיה מָאֵי זַיִינִין, בּוֹקִינָם וְשׁוֹפְרִין. לְבָא
 מִפְּנִיךָ, מָאֵי לְבָא מִפְּנִיךָ. לְבָא לְקַמָּאֵי, וּלְאַעְלָא
 מִפְּנִיךָ. מִקְמֵי דְחִילוֹ דִּילָךְ. בַּמְצוֹר, בְּאַתָּר דְּעֶלְאִין
 וְתַתָּאִין לָא יִכְלִין לְאַעְלָא תַמָּן. וּמָאֵן אִיהוּ. דְרָגָא
 דְּבַעְלֵי תְּשׁוּבָה עָאֲלִין תַמָּן, וּמָאֵן אִיהוּ. תְּשׁוּבָה. דָּא
 אִיהוּ מְצוֹר, אַתָּר תַּקִּיף, וְטַנְרָא תַקִּיפָא.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

שְׂכַתוּב לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ, אוֹתוֹ שְׁנוֹתָן
 לָהֶם עֵצָה וּמִתְקִין אֶת הָעֵיר. לְבָא מִפְּנִיךָ
 בַּמְצוֹר, הוּא נֹתֵן לָהֶם עֵצָה לְהִתְתַּקֵּן וּלְחַזֵּר
 בְּתִשׁוּבָה, וּמִתְקִין לוֹ כְּלֵי זֶן, הַמְצוּצֹרוֹת
 וְשׁוֹפְרוֹת. לְבָא מִפְּנִיךָ, מַה זֶה לְבָא מִפְּנִיךָ?
 לְבָא לְפָנַי וּלְעֹלוֹת מִפְּנִיךָ, מִפְּנֵי הַפְּחַד שְׁלָךְ.
 בַּמְצוֹר, בְּמָקוֹם שְׁעֵלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לֹא
 יִכְלִים לְעֹלוֹת לְשָׁם. וּמִיָּהוּ? דְרָגָה שְׂבַעֲלֵי

מִמֶּנּוּ וּמֵאוֹתָם שְׂכַמּוֹתוֹ. וּכְיוֹן שְׂמִמְנוּ תֹאכֵל
 וְהוּא זֶן אוֹתָהּ - אִתּוֹ לֹא תִכְרַת. תַּהֲרִיחַ (טמיר)
 זְהִיר בּוֹ שְׁלֵא תִתְקַרֵּב אֵלָיו.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה - זֶה נִקְרָא אָדָם שְׁנוּדַע
 מַעְלָה וּמַטָּה. עֵץ הַשָּׂדֶה - עֵץ גְּדוֹל וְתַקִּיף
 שְׁאוֹתוֹ שָׂדֶה אֲשֶׁר בָּרְכוּ ה', סְמוּךְ עָלָיו, (ט)
 אֵילָן שְׁנוּדַע לְאוֹתוֹ שָׂדֶה תְּמִיד. לְבָא מִפְּנִיךָ
 בַּמְצוֹר - דְּבַר זֶה חוֹזֵר לְרֵאשׁ הַפְּסוּק

וְכִיּוֹן דְּעֵיטָא דָּא נְטָלִין, אֲנָא מְכַפֵּר לְחֻבֵייהוּ
 וְאַתְקַבְּלָן בְּרַעְוָא לְקַמְאֵי. וְכָל דָּא פְּקִיד
 קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא, עַל אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא.
 בְּגִין כֶּךָ זַכָּאִין אֵינוֹן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא,
 אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא אֵינוֹן אֵילָנִין רַבְרַבִּין
 בְּהַאי עֲלָמָא.

חֲמוּ, מַה עֶבֶד קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא דְנָטַע אֵילָן
 אֵילָנִין, זַכָּאֵה אֲרַחָא דָּא, וְלֹא דִי אֵילָנָא
 חָדָא, אֱלֹא תִלְתָּא אֵילָנִין רַבְרַבִּין, פְּרִיסָן עֲנִפִין לְכָל
 סָטֵר, עֶבֶד לָן קְדָשָׁא בְּרִידָא הוּא. יְהִי רַעְוָא קַמֵּי
 שְׂמַיָּא, דְּלֹא יִתְעַדוֹן לְעֲלָמָא אֵילָנִין אֵילִין, וְדָא
 מַעֲיִינָא, מֵאַתֵּר דָּא וְעַד יוֹמָא קַיְיִמִין תַּמָּן, וְהֵתוּא
 מַעֲיִינָא דְמֵיָּא. וּקְרָאֵן לֹזֵן בְּגִין נְשָׂא, נְצִיבוּ דְרַבֵּי פְּנַחַס
 בְּן יֵאִיר. (ע"ב) (חסר וזהו).

לשון הקודש

רְאוּ מַה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂנַטַּע
 אֵילָנוֹת אֵלּוּ, אֲשֶׁרֵי הִדְרִיף הָהֵּה. וְלֹא דִי אֵילָן
 אֶחָד, אֱלֹא שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת גְּדוּלִים פְּרִישׁוּ
 עֲנָפִים לְכָל צֶדַע עָשָׂה לָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 יְהִי רַעְוָן לְפָנֵי הַשָּׁמַיִם שְׁלֵא יַעֲבְרוּ לְעוֹלָם
 אֵילָנוֹת אֵלּוּ וּמַעֲנִין זֶה מִמְּקוֹם זֶה, וְעַד הַיּוֹם
 עוֹמְדִים שָׁם, וְאוֹתוֹ מַעֲנִין מוֹם. וְהָאֲנָשִׁים
 קוֹרְאִים לָהֶם נְצִיבוֹת שֶׁל רַבֵּי פְּנַחַס בְּן יֵאִיר.

תשובה נכנסים לשם, ומי היא? תשובה. זהו
 מצור, מקום חזק וסלע חזק.
 וכיון שעצה זו לזקחים, אני מכפר
 לחטאיכם ומתקבלים ברצון לפני. וכל זה
 פוקד הקדוש ברוך הוא על אותם
 המשתדלים בתורה. משום כך צדיקים הם
 כשמשתדלים בתורה, אותם שמשתדלים
 בתורה הם עצים גדולים בעולם הזה.

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית לג) **וַיֵּשָׂא אֶת עֵינָיו**
וַיֵּרָא אֶת הַנָּשִׁים וְאֵת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה
לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ. הֲאֵ
חַיִּי, הֵהוּא רָשָׁע דְּעֵשׂוֹ, יָהִיב עֵינָיו לְעֵינָא עַל נָשִׁין,
וּבְנֵינִיה אֲתַקִּין תִּיקוֹנָיו יַעֲקֹב, שְׂוֵי שְׂפָחוֹת בְּקַדְמוֹתָא,
וּבְנֵיהוֹן לְבַתָּר, דְּחָשִׁיבוּ יַתִּיר. לֵאחָ אַבְתְּרֵייהוּ, וּבְנָהָא
לְבַתָּר. לְבַתָּר יוֹסֵף, וּבְתָרָה רָחֵל, וְהוּא עֹבֵר לְפָנֵיהֶם.

כִּד סָגִידוּ כְּלָהוֹן, מַה כְּתִיב. (בראשית לג) **וַתִּגְשָׁנֶנּוּ**
הַשְּׂפָחוֹת הַנָּה וַיְלַדִּיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָן. וּלְבַתָּר
כְּתִיב, וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאחָ וַיְלַדֶּיהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף
וְרָחֵל וְגו'. וְהָא יוֹסֵף לְבַתְרֵייתָא חָוָה, וְרָחֵל לְקַמִּיָּה.
אַלָּא בְּרָא טָבָא, בְּרָא רַחִימָא, צְדִיקָא דְעֵלְמָא, יוֹסֵף,
פִּיּוֹן דְּחָמָא עֵינֵיה דְּהָהוּא רָשָׁע מִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁין, דְּחִיל
עַל אֲמִיָּה, נָפִיק מֵאַבְתָּרָה, וּפְרִישׁ דְּרוּעוּי וְגוֹפִיָּה,
וּכְפִי עֲלָה, בְּגִין דְּלֹא יַתֵּן הֵהוּא רָשָׁע עֵינָיו בְּאֲמִיָּה.

לשון הקודש

בְּשִׁכְלָם הַשְּׂתַחֲוּוּ, מַה כְּתוּב? וַתִּגְשָׁנֶנּוּ
הַשְּׂפָחוֹת הַנָּה וַיְלַדִּיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָן. וְאַחַר כִּד
כְּתוּב, וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאחָ וַיְלַדֶּיהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְאַחַר
נָגַשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וְגו'. וְהָרִי יוֹסֵף לְאַחֹר הָיָה,
וְרָחֵל לְפָנָיו אֵלָּא בֵּן טוֹב, בֵּן אֲהוּב, צְדִיק
הָעוֹלָם, יוֹסֵף. פִּיּוֹן שְׂרָאָה עֵינָו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע
מִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים, פָּחַד עַל אִמּוֹ. יֵצֵא מֵאַחֲרֶיהָ
וּפְרִישׁ זְרוּעוֹתָיו וְגוֹפּוֹ וּכְפָה עֲלֶיהָ כְּדִי שְׁלֹא

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית לג) **וַיֵּשָׂא אֶת**
עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַנָּשִׁים וְאֵת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי
אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת
עַבְדְּךָ. בֵּא וַרְאָה, אוֹתוֹ עֵשׂוֹ הָרָשָׁע נָתַן עֵינָו
לְעֵנֵן בְּנָשִׁים, וּבְגַלְלוּ הַתַּקִּין יַעֲקֹב תִּקוֹנָיו. שֵׁם
שְׂפָחוֹת מְקַדְמָה, וּבְנֵיהֶם לְאַחֹר, שְׂחָשׁוּבִים
יוֹתֵר. לֵאחָ אַחֲרֵיהֶם, וּבְנֵיהָ מֵאַחֹר. אַחַר כִּד
יוֹסֵף, וְאַחֲרֶיהָ רָחֵל, וְהוּא עֹבֵר לְפָנֵיהֶם.

בְּמָה אֶתְסַגֵּי, שִׁית אֲמִין לְכָל סֶטֶר, וְחָפָא עָלֶיהָ, וְלֹא יָכִיל עֵינֶיהָ דְּתַהוּא רָשָׁע לְשִׁלְטָאָה עָלֶיהָ.

בְּגוֹזְנָא דָּא, וַיִּשָּׂא בְלָעָם אֶת עֵינָיו, עֵינֵינוּ בְּתִיב,

הַהוּא עֵינָא בִישָׂא (תְּרִין עֵינִין הֵנּוּ זְקוּפִי, אֵלֵא בְּשַׁעְתָּא)

דְּבַעָא לְאַסְתְּבָלָא עַלְיֵיהּ. וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵן לְשַׁבְּטָיו. מַהוּ שׁוֹכֵן לְשַׁבְּטָיו. אֵלֵא שְׁבַטָא דְיוֹסֵף הָוָה

תַּפּוֹן, וְשַׁבְּטָא דְבְנֵימִין. שְׁבַטָא דְיוֹסֵף, דְּלֹא שִׁלְטָא

בְּהוּ עֵינָא בִישָׂא, דְּכְתִיב, (בראשית מט) בֶּן פּוֹרֵת יוֹסֵף. מָאן

בֶּן פּוֹרֵת. דְּאֶתְסַגֵּי לְכַסָּאָה עַל אֲמִיָּה. בֶּן פּוֹרֵת עָלֵי

עֵין, דְּלֹא שִׁלְטָא בֵיהּ עֵינָא בִישָׂא. שְׁבַטָא דְבְנֵימִין,

דְּכְתִיב בֵּיהּ (דברים לג) וּבֵין כְּתִפָּיו שָׁכַן. וְכְתִיב (דברים לג)

יִשְׁכּוֹן לְבֶטֶח. מָאֵי לְבֶטֶח. דְּלֹא דְחִיל מֵעֵינָא בִישָׂא,

וְלֹא דְחִיל מִפְּנֵעֵין בִישׁוֹן.

אָמַר הַהוּא רָשָׁע, אֲנָא אֲעַבֵּר שׁוֹרָה דָּא, דְּלֹא

אֶתְקַיָּים, וְאֲנָא אֶסְתַּכַּל בְּדָקָא יָאוּת. רַחֵל

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שׁוֹלְטָת בְּהֵם עֵין הָרַע, שְׁכָתוּב (שם מט) בֶּן פְּרֵת יוֹסֵף. מַה זֶה בֶּן פְּרֵת יוֹסֵף? שְׁהַתְּגַדֵּל לְכַסּוֹת עַל אֲמוֹ. בֶּן פְּרֵת עָלֵי עֵין, שְׁלֹא שְׁלִטָּה בּוּ עֵין הָרַע. שְׁבַט בְּנֵימִין, שְׁכָתוּב בּוּ (דברים לג) וּבֵין כְּתִפָּיו שָׁכַן. וְכָתוּב יִשְׁכּוֹן לְבֶטֶח. מַה זֶה לְבֶטֶח? שְׁלֹא פוֹחַד מֵעֵין הָרַע וְלֹא פוֹחַד מִפְּנֵעֵים רָעִים.

אָמַר אוֹתוֹ רָשָׁע, אֲנִי אֲעַבֵּיר חוֹמָה זוֹ שְׁלֹא

יִתֵּן אוֹתוֹ רָשָׁע עֵינוּ בְּאֲמוֹ. בְּמָה הַתְּגַדֵּל? שֵׁשׁ אֲמוֹת לְכָל צֶדֶד, וְכִסָּה עָלֶיהָ, וְלֹא יָכִילָה עֵינוּ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע לְשַׁלֵּט עָלֶיהָ.

בְּמֹו זֶה, וַיִּשָּׂא בְלָעָם אֶת עֵינָיו. עֵינוּ כְּתוּב, אוֹתָהּ עֵין רָעָה (שְׁתֵּי עֵינִים הָיוּ זְקוּפִי, אֵלֵא בְּשַׁעְתָּא) שְׁרָעָה לְהַסְתַּכַּל עָלֶיהֶם. וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵן לְשַׁבְּטָיו. מַה זֶה שׁוֹכֵן לְשַׁבְּטָיו? אֵלֵא שְׁבַט יוֹסֵף הָיָה שֵׁם וְשַׁבְּטוֹ בְּנֵימִין. שְׁבַט יוֹסֵף שְׁלֹא

הַיּוֹת תִּפְּוֹן, חֲמָאֵת דְּעֵינָא דְהָהוּא רָשָׁע מְשֻׁנָּא
 לְאַבְרָאָשָׁא, מַה עֲבַדְתָּ. נִפְקַת וּפְרִישַׁת גְּדַפְתָּא עָלֵיהּוֹ,
 וְחֲפַאֵת עַל בְּרָהּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת
 עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל. בֵּינּוֹן דְּחָמָא רוּחַ דְּקוּדְשָׁא,
 עֵינָא מְשֻׁנָּא, מִיַּד וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים. עַל מָאן.
 עַל יִשְׂרָאֵל. דְּפְרִישַׁ גְּדַפּוּי, וְחֲפַא עָלֵיהּוֹן. וּמִיַּד תָּב
 הָהוּא רָשָׁע לְאַחֲרָא.

בְּקַדְמֵיתָא בְּרָא חֲפָא עַל אַמִּיָּה. וְהִשְׁתָּא אִימָא
 חֲפַאֵת עַל בְּרָא. אָמַר קְדָשָׁא בְּרוּךְ
 הוּא, בְּהֵהִיא שַׁעְתָּא דְחֲפָא אִיהוּ עַל רַחֵל אַמִּיָּה,
 דְּלֹא יִשְׁלוּט עֵינָא דְהָהוּא רָשָׁע עָלֶיהָ, חֲטִיבָה, בְּשַׁעְתָּא
 דִּיִּתִי עֵינָא בִישָׂא אַחֲרָא לְאַסְתַּכְּלָא עַל בְּנֵיךָ וְעַל
 בְּנֵי, אַמְרָה תַּחֲפִי עָלֵיהּוֹ. אֵת חֲפִית עַל אַמְרָה, אַמְרָה
 תַּחֲפִי עָלֵיהּוֹ.

לשון הקודש

בְּחֻתְמֵיהּ תִּפְּוֹן חֲפָא עַל אַמּוֹ. וְכַעַת הָאֵם
 מְכַסֶּה עַל בְּנֵיהּ. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שְׁהוּא כְּסָה עַל רַחֵל אַמּוֹ שְׁלֹא
 תִּשְׁלַט הָעֵינָן שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע עָלֶיהָ, חֲטִיבָה
 בְּשַׁעָה שְׁתַּבָּא עֵינָן רַעָה אַחֲרֵת לְהַסְתַּכֵּל עַל
 בְּנֵיהָ וְעַל בְּנֵי – אַמְרָה תְּכַסֶּה עָלֵיהֶם. אַתָּה
 כְּסִיתָ עַל אַמְרָה – אַמְרָה תְּכַסֶּה עָלֶיהָ.

תַּעֲמִד, וְאֵנִי אֶסְתַּכֵּל כְּמוֹ שְׁצַרִּיךָ. רַחֵל הִיָּתָה
 שָׁם, רָאֵתָה שְׁעֵינָן אוֹתוֹ רָשָׁע שְׁנוּנָה לְהוֹיֵק.
 מַה עֲשִׂתָּה? יֵצֵאָה וּפְרֻשָׁה כְּנַפְיָה עָלֵיהֶם
 וְכַסְתָּה עַל בְּנֵיהָ. זֶהוּ שְׁתַּנוּב וַיִּשָּׂא בַלְעָם
 אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל. בֵּינּוֹן שְׁרָאֵתָה רוּחַ
 הַקְּדוּשׁ, עֵינָן שְׁנוּנָה, מִיַּד – וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ
 אֱלֹהִים. עַל מִי? עַל יִשְׂרָאֵל. שְׁפְרֻשָׁה כְּנַפְיָה
 וְכַסְתָּה עָלֵיהֶם, וּמִיַּד שָׁב אוֹתוֹ רָשָׁע לְאַחֲרָה.

וַיֵּשֶׂא אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַנְּשִׁים. הֲאִי קָרָא, בְּרֹזָא
 דְּחַכְמָתָא אַתְמַר, בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי, דְבִנְי
 עֲלֵמָא קַיְיִמִי בְּדִינָא, וַיִּשְׁרָאֵל תִּיבִין בְּתִיבְתָא קַמִּי
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַפְּרָא עַל חוֹבֵייהוּ. וְהָהוּא
 מְקַטְרְגָא קַיְיִמָּא עַלִּייהוּ, דְּחָשִׁיב לְאוֹבְדָא לֹזֵן עַל
 חוֹבֵייהוּ, שְׁלַחִי לִיה הָהוּא דוֹרוֹנָא, וְכַדִּין בְּתִיב, (בראשית
 א) כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו בַּמִּנְחָה הַהִלַּכְתָּ לְפָנָי.
 לְבַתָּר דְּמִקְבֵּל הָהוּא מְקַטְרְגָא לְהָהוּא דוֹרוֹנָא,
 אֶתְהַפֵּךְ לְהוּ סַיְיִגוֹרָא.

זְקִיף וְחָמִי לֹזֵן לְיִשְׂרָאֵל, כְּלָהוּ מִתְעַנֵּן בְּתַעֲנִיתָא,
 יַחְפִּי רַגְלִין. חָמִי נָשִׁין, חָמִי יַעֲוִקִין, כְּלָהוּ
 בְּתַעֲנִיתָא, כְּלָהוּ (דף ר"ג ע"א) נְקִיִּים בְּנִקְיוֹ. וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה
 לָךְ. שְׂמָא קַדְיֵשָׁא לָךְ. מִי אֵלֶּה לָךְ. שְׂאִיל עַל יַעֲוִקִין,
 וַאֲמַר הִילְדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ. וְכִי אָמַאי
 אַצְטְרִיךְ לְאַתְבָּא לִיה כְּלוּם. אֵלָא כִּיּוֹן דְּמִקְבֵּל הָהוּא

לשון הקודש

אחר שמקבל אותו מקטרג הדורון,
 מתהפך להם לסגור.
 מזדקף ורואה את ישראל כלם מתענים,
 יחפי רגלים. רואה נשים, רואה תינוקות,
 כלם בתענית, כלם נקיים בנקיון. ויאמר מי
 אלה לך. שם קדוש לך. מי אלה לך. שואל
 על התינוקות, ואומר, הילדים אשר חנן
 אלהים את עבדך. וכי למה צריך להשיבו

וישֶׂא את עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַנְּשִׁים. פְּסוּק
 זֶה נֹאמַר בְּסוּד הַחֲכָמָה, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים,
 שְׂבִנֵי הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּדִין, וַיִּשְׁרָאֵל שְׂבִים
 בְּתִשׁוּבָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַפֵּר
 עַל עוֹנוֹתֵיהֶם. וְאוֹתוֹ מְקַטְרְגַת עוֹמֵד עֲלֵיהֶם,
 שְׁחוֹשֵׁב לְאַבֵּד אוֹתָם עַל חַטָּאוֹתָם, שׁוֹלְחִים
 לוֹ אוֹתוֹ דוֹרוֹן, וְאֵן בְּתוֹב (בראשית לב) כִּי
 אָמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו בַּמִּנְחָה הַהִלַּכְתָּ לְפָנָי.

שׁוֹמֵד, אֶתְהַפֵּךְ לְהוּ כַּיְנוֹר. זְקוּף עֵינָיו, וְחָמִי לֹון
לְיִשְׂרָאֵל כַּגִּוּנָא דָא, חָשִׁיב דְּבַגִּין דְּחִילוֹ דִּילִיָּה אֵינוֹן
כַּיְיִמִּין בְּדָ.

שְׂאִיל עַל יְנוּקֵי, וְאָמַר מִי אֵלֶּה לָךְ. (וְאָמַר בְּאוֹרַח סְתִים
הַיְלָדִים) מַהוּ מִי אֵלֶּה לָךְ. אֵלֶּה אָמַר, תִּינַח
אֶתוֹן דְּחִבְתוֹן קַמִּי מְלָכָא. אָבֵל אֵלִין יְנוּקֵי, אָמַי
כַּיְיִמִּין חָכִי, מִי אֵלֶּה לָךְ. וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים, רוּחַ קְדָשָׁא
אָמַר, וְעַל דָּא זְקוּף טַעְמָא. וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים. בְּאַרְח
סְתִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ, וְכִי רוּחַ הַקְּדָשׁ
אָמַר אֶת עַבְדְּךָ. אֵלֶּה רוּחַ קְדָשָׁא אָמַר, אֵלִין אֵינוֹן
יְנוּקֵי דְלָא חָאבוּ, וְלֹא טַעִימוּ טַעְמָא דְחֻטָּאָה, וּמָסַר
לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּיַדָּא דְהַהוּא מְמַנָּא דִילָךְ,
וְקָטִיל לֹון בְּלָא חוּבָא, כַּמָּה דְאֵתְּ אָמַר (קַהֲלַת ד) וּמִיד
עוֹשְׂקֵיהֶם כַּת. וְדָא הוּא אֶת עַבְדְּךָ.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

אוֹמְרַת, וְעַל זֶה טַעַם זְקוּף. וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים,
בְּדִרְךָ נִסְתַּר, אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ.
וְכִי רוּחַ הַקְּדָשׁ אָמַרָה אֶת עַבְדְּךָ? אֵלֶּה רוּחַ
הַקְּדָשׁ אוֹמְרַת: אֵלֶּה אוֹתָם תִּינּוּקוֹת שְׂלֹא
חָטְאוּ וְלֹא טַעִימוּ טַעַם חָטָא, וּמָסַרְם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּיַד הַמְּמַנֶּה שְׂלָךְ וְהִרְג אוֹתָם בְּלִי
חָטָא, כַּמּוֹ שְׁנַאֲמַר (קַהֲלַת ד) וּמִיד עוֹשְׂקֵיהֶם כַּת.
וְהוּוּ אֶת עַבְדְּךָ.

כְּלוּם? אֵלֶּה בֵּינוֹן שְׁמִקְבֵּל אוֹתוֹ שְׁחַד,
מִתְהַפֵּךְ לְהֵם לְסַנְגוֹר. מַרִים עֵינָיו וְרוּאָה אֶת
יִשְׂרָאֵל כַּמּוֹ זֶה, חוֹשֵׁב שְׁבַנְגֵּל פְּחָדוֹ הֵם
עוֹמְדִים בְּדָ.

שׁוֹאֵל עַל הַתִּינּוּקוֹת, וְאָמַר מִי אֵלֶּה לָךְ.
(וְאָמַר בְּדִרְךָ נִסְתַּר הַיְלָדִים) מַה זֶה מִי אֵלֶּה לָךְ? אֵלֶּה
אָמַר, מִיֵּלֶּא אַתֶּם שְׁחֻטְאֵתֶם לְפָנַי הַמְּלָךְ,
אָבֵל תִּינּוּקוֹת אֵלוֹ מְדוּעַ עוֹמְדִים בְּדָ? מִי
אֵלֶּה לָךְ? וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים. רוּחַ הַקְּדָשׁ

בֵּינָן דְּשָׁמַע מֵאֵינוּן יְנוּקוּ, מִיַּד סָלִיק לְגַבֵּי קִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר, מֵאֲרִיָּה דְעֵלְמָא, כָּל אֲרִחְךָ
 בְּדִינָא דְקִשׁוּט, וְאִי דִינָא שְׂרִיָּא עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִין
 חוּבֵיהוֹן אִיהוּ, יְנוּקִין דְּלַחֲזוֹן דְּלֹא חָאבוּ לְקַמְדָּי, אֲמַאי
 מִסֶּרֶת לֹוֹן לְקַטְלָא לֹוֹן בְּלֹא חוּבָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא נָטִיל מְלוּי בְּכַךְ, וְחָס עַלֵּיהוּ. וְהֵחִיא שְׁעַתָּא, לָא
 הָוִי אֲסַפְרָא בְּתִינוּקוֹת.

וְהֵחִיא מְקַטְרָנָא נָטִיל קִנְיָה מִהֵחִיא מְמַנָּא דְתַחֲתוֹת
 יְדִיהָ. אָמַר, וְכִי לִי יְהִיב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אֵינוּן דְּמִתְלַבְּשֵׁן בְּחֻטְאִין וְחוּבִין, וְלַהֲהוּא מְמַנָּא דִּילִי
 מִסֶּר יְנוּקִין בְּלֹא חוּבָא, דְּלֹא טַעְמוֹן טַעְמָא דְחוּבָה.
 מִיַּד אֲזִל לְאַפְקָא לֹוֹן מִתַּחֲתוֹת יְדִיהָ, וְלֹא יִשְׁלוּט בְּהוּ.
 וְעַל דָּא אַקְדִּים לִיהָ וְאָמַר לִיהָ, הִילְדִים אֲשֶׁר חָנַן
 אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ. לַהֲהוּא עַבְדְּךָ, בְּלֹא חוּבָא וּבְלֹא
 חֲטָאָה. וּבְגִין דְּלֹא יְהֵא שְׁבַחָא לְמַמְנָא דִּילִיהָ יַתִּיר

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

וְאֹתוֹ מְקַטְרָנָא לֹוֹקַת קִנְיָה מֵאֹתוֹ מְמַנָּה
 שְׂתַחַת יְדִיו, וְאָמַר: וְכִי לִי נָתַן הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֹתָם שְׂמֵתִלְבָּשִׁים בְּחֻטְאִים
 וְעוֹנוֹת, וְלֹאֹתוֹ מְמַנָּה שְׁלִי מִסֶּר תִּינוּקוֹת
 בְּלִי חֲטָא שְׁלֹא טַעְמוֹ טַעַם חֲטָא? מִיַּד הוּלְךְ
 לְהוֹצִיאָם מִתַּחַת יְדוֹ וְלֹא יִשְׁלוּט בָּהֶם. וְעַל
 זֶה מְקַדִּים לוֹ וְאָמַר לוֹ, הִילְדִים אֲשֶׁר חָנַן
 אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ. לְאֹתוֹ עַבְדְּךָ, בְּלִי חֲטָא

בֵּינָן שְׁשָׁמַע מֵאֹתָם תִּינוּקוֹת, מִיַּד עוֹלָה
 לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאָמַר: רַבּוֹן הָעוֹלָם, כָּל
 דְּרַבְּכִיךָ בְּדִין אֲמַת, וְאִם הָדִין שׁוּרָה עַל
 יִשְׂרָאֵל בְּגַלְל חֲטָאֵיהֶם הֵם, תִּינוּקוֹת שְׁלֵהֶם
 שְׁלֹא חֲטָאוּ לְפָנֶיךָ, לְמָה מִסֶּרְתָּ אֹתָם
 לְהָרְגֵם בְּלִי חֲטָא? וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹוֹקַת
 דְּבָרָיו בְּכַךְ וְחָס עֲלֵיהֶם. וְאֹתָהּ שְׁעָה אֵין
 אֲסַפְרָה בְּתִינוּקוֹת.

מִיָּנִיָּה, בָּעָא לְאַפְקָא לֹון מִן יָדָי.

כִּד סְלִקִין צְלוֹתִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דָּא קָמִי קְדָשָׁא
 בְּרִידָּהּ הוּא, מַה כְּתִיב (בראשית לג) וְהוּא עֶבֶר
 לַפְּנִיָּהֶם. הָא רוּחַ קְדָשָׁא אֲעֵבֵר לְקַמֵּייהוּ, (כְּמַה דְּאִתְּ אָמַר
 (מיכה ב) וַיַּעֲבֹר מִלְּכָם לַפְּנִיָּהֶם) וְהוּא וְדָאֵי עֶבֶר לַפְּנִיָּהֶם. וַיִּשְׁתַּחֲוּ
 אֶרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים, רוּחַ קְדָשָׁא, אֲזַעֵר גְּרַמְיָה לְגַבִּי
 עֵילָא ז' וּמְנִין, לְגַבִּי ז' בְּרַגְלִין עֲלָאִין דְּעֵלִיָּה, וְאַקְטִין
 גְּרַמְיָה, לְאַכְלָלָא לֹון עֲמִוּה פֶּל חַד וְחַד. עַד גִּשְׁתּוֹ
 עַד אָחִיו, לְהַהוּא בְּרַגְלָא דְּרַחֲמֵי, דְּהָא בֵּן וּבֵת אֵינֻן.
 בֵּן, (שמות ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. בַּת, בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. רוּחַ
 קְדָשָׁא עָבִיד אֲזַעִירוֹ דְּגְרַמְיָה, עַד גִּשְׁתּוֹ.

בֵּינָן דְּמִטָּא לְגַבִּיָּה, תָּבַע מִיָּנִיָּה, וְאוֹדַע לִיה צַעְרָא
 דְּבַנְיָיְהוּ לְתַתָּא. וְתַרְוֵייהוּ עָאֲלִין לְהִיכְלָא
 טְמִירָא גְּנִיזָא דִּיּוֹם הַפְּפוּרִים, אִימָא דְּלַהוֹן, וְתַבְעִין

לשון הקודש

פְּעָמִים לְגַבִּי שְׁבַע דְּרַגּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שְׁמַעְלִין,
 וְהַקְטִינָה עֲצָמָה לְכָלֵל אוֹתָם עִמּוֹ כֹּל אֶחָד
 וְאַחֵד. עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו, לְאוֹתָהּ דְּרַגַּת
 הַרְחָמִים, שְׁתַּרְי הֵם בֵּן וּבֵת. בֵּן – (שמות ד) בְּנֵי
 בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. בַּת – בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. רוּחַ
 הַקְדָּשׁ עֲשֵׂתָהּ הַקְטַנְתָּ עֲצָמָה, עַד גִּשְׁתּוֹ.
 בֵּינָן שְׁהַגִּיעַ אֲלֵיו, תָּבַע מִמֶּנּוּ וְהוֹדִיעַ לוֹ צַעַר
 בְּנִיָּהֶם לְמַטָּה, וּשְׁנִיָּהֶם נִכְנָסִים לְהִיכְל טְמִיר

וּבְלֵי חַטָּאָה. וּבְדֵי שְׁלָא יְהִיָּה שְׁבַח לְמַמְנָה
 שְׁלוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, רוּצָה לְהוֹצִיאָם מִיָּדוֹ.
 בְּשַׁעֲוִלוֹת תַּפְלוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם זֶה לַפְּנֵי
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מַה פְּתוּבָּ? וְהוּא עֶבֶר
 לַפְּנִיָּהֶם. הֲרֵי רוּחַ הַקְדָּשׁ עוֹבְרַת לַפְּנִיָּהֶם, (כְּמִוּ
 שְׁאָמַר (מיכה ב) וַיַּעֲבֹר מִלְּכָם לַפְּנִיָּהֶם) וְהוּא וְדָאֵי עֶבֶר
 לַפְּנִיָּהֶם. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים, רוּחַ
 הַקְדָּשׁ הַקְטִינָה עֲצָמָה לְגַבִּי מַעְלָה שְׁבַע

עַל יִשְׂרָאֵל לְכַפֵּרָא לִזְנוּ, כְּדִין כְּתִיב (ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם
הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְמַחַר אֶתְכֶם וְגו'. אַכְפֵּר עֲלֵיכֶם
לֹא כְתִיב, אֲלֵא יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם.

וְהַשְׁתָּא הַיְלָדִים, אֵלִין חֲפִימִין דְּהָכָא, קְדָשָׁא בְּרִיד
הוּא יְהֵב לִזְנוּ רְזִין דְּאוֹרֵייתָא, לְאַתְעֵטְרָא
בְּהוּ, וְלֹא שְׁתַּכְּלָלָא (ג"א וְלֹא שְׁתַּדְּלָא) בְּהוּ. עֵינָא בִישָׂא לֹא
שְׁלֵמָא עֲלֵיהוּ, בְּגִין עֵינָא טְבָא, רוּחַ קְדָשָׁא דְרַבִּי
פְּנִתָּם, דְּשָׂרִיא עֲלֵיהוּ. אַתָּא רַבִּי פְּנִתָּם וְנִשְׁקִיָּה.
אָמַר, אֲלִמְלָא לֹא אֶתִינָא אֲרַחָא דָּא, אֲלֵא לְמוֹשְׁמַע
מִלִּין אֵלִין, דִּי לִי. זַפְּאָה אֲרַחָא דָּא דְאַתִּינָא לְגַבְדָּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא הָכָא, דְּאַסְתָּבִּם עֲמִנָּא. וְלֹא דִי
אֵילנָא חַד, אֲלֵא תִלַּת. אַבְל מְעִינָא דָּא,
דִּיּוֹקְנָא עֲלָאָה הוּא, לְגַבִּי הַהוּא מְעִינָא דְטַמִּיר וְגַבִּי.
תִּלַּת אֵילָנִין אֵלִין, תִּלַּת אֲרָזִין אֵינֻן, דְּאַקְרוּן אֲרָזִי

לשון הקודש

שֶׁל רַבִּי פְּנִתָּם שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם. כֹּא רַבִּי פְּנִתָּם
וְנִשְׁקוּ. אָמַר, אֲלִמְלָא לֹא כְּאַתִּי בְּדִרְדָּד זֶה
אֲלֵא לְשִׁמְעַ דְּבָרִים אֱלוֹ – דִּי לִי. אֲשָׁרִי דְרָדָּד
זֶה שְׁבַאֲתִי אֲלִידָּ.

וְהַקְדוּשָׁא בְּרִידָּ הוּא כְּאֵן, שְׁהַסְבִּים אֲתַנְנוּ.
וְלֹא דִי אֵילָן אַחַד, אֲלֵא שְׁלֹשָׁה. אַבְל מְעִין
זֶה דְמוּת עֲלִינָהּ הִיא אֵל אוֹתוֹ מְעִין טַמִּיר
וְגַבִּי. שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת אֱלוֹ, שְׁלֹשָׁה אֲרָזִים הֵם

וְגַבִּי שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, אִם שְׁלָחֶם, וְתוֹבְעִים
עַל יִשְׂרָאֵל לְכַפֵּר לָהֶם, וְאִזְ כְּתוּב (ויקרא טז) כִּי
בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְמַחַר אֶתְכֶם וְגו'.
אַכְפֵּר עֲלֵיכֶם לֹא כְתוּב, אֲלֵא יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם.

וְכַעַת הַיְלָדִים, חֲכָמִים אֱלוֹ שֶׁל כְּאֵן, הַקְדוּשָׁא
בְּרִידָּ הוּא נִתֵּן לָהֶם סוּדוֹת הַתּוֹרָה לְהַתְעַטֵּר
בָּהֶם וְלְהַתְתַּקֵּן (וְלַהֲשַׁתֵּד) בָּהֶם, עֵין רָעָה לֹא
שׁוֹלֵטת עֲלֵיהֶם בְּגַלְל עֵין טוֹבָה, רוּחַ הַקְדָּשׁ

לְבַנּוֹן. וְאֵינּוֹן דִּיּוֹקְנָא דְתַלְתַּת אֵילָנִין רַבְרַבִּין, רַזָּא
 דְבִאֲבָהּוֹן. (ס"א דְאֶסְתֵּרְכֶם עֲמָנָא. מַעֲיִנָּא דָא, דִּיּוֹקְנָא דְהָהוּא מַעֲיִנָּא עֲלָאָה דְטָמִיר

וּנְגִינֵי. תַלְתַּת אֵילָנִין אֵלִין אֵינּוֹן דִּיּוֹקְנָא דְתַלְתַּת אֵילָנִין רַבְרַבִּין, רַזָּא דְבִאֲבָהּוֹן.) זַבְּאָה

חֹלְקָנָא בְּהֵיא שְׁעָתָא.

אַרְבִּינּוֹ אֵילָנִין, חַד עַל רִישֵׁיהּ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְחַד
 עַל רִישֵׁיהּ דְרַבִּי פְּנַחֵם, וְחַד עַל רִישֵׁיהּ
 דְרַבִּי אֶלְעָזָר. אֲתַפְּשָׁטוּ עֲנַפִּין, לְכָל סֵטֶר, עַל רִישֵׁיהוֹן
 דְחִבְרֵיָא, בְּכָה (נ"א חֲדָי) רַבִּי פְּנַחֵם וְאָמַר, זַבְּאָה חֹלְקֵי
 וְזַבְּאִין עֵינֵי דְחֲמָאן כְּדָ. וְלֹא עַל דִּידָךְ וְעַל דִּיּוֹדֵי
 חֲדִינָא בְּלַחֲדֵייהוֹן, אֶלָּא עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַנָּא קָא
 חֲדִינָא, דְחָשִׁיב אִיהוּ קַמִּי מַלְכָּא קְדִישָׁא כְּחַד מִינָן.
 קָם וּנְשָׁקִיָהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ,
 וְאִימָא לְקַמִּי מְאָרְךְ מַלְיִין דִּילִיָהּ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר. (דף

ר"ג ע"ב.)

פְּתַח וְאָמַר (מִיכָה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַּעֲזֵב בְּלָק מְלָךְ

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

רֵאשֵׁי הַחֲבֵרִים. בְּכָה (שְׁמוֹ) רַבִּי פְּנַחֵם וְאָמַר,
 אֲשָׁרֵי חֲלָקִי וְאֲשָׁרֵי עֵינֵי שְׂרָאוֹ כְּדָ. וְלֹא עַל
 שְׁלָךְ וְעַל שְׁלֵי שְׁמַחְתִּי בְּלַבְדָם, אֶלָּא עַל רַבִּי
 אֶלְעָזָר בְּנִנּוֹ אֲנִי שְׁמַח, שְׁחָשׁוּב הוּא לְפָנֵי
 הַמְּלָךְ הַקּוּדֵשׁ בְּאַחַד מֵאַתְנַנּוֹ. קָם וּנְשָׁקוּ. אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר, קוּם בְּעַמְדָךְ וְאָמַר לְפָנֵי
 רַבּוֹנְךָ דְבְרִים שְׁלוֹ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר.

פְּתַח וְאָמַר, (מִיכָה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַּעֲזֵב בְּלָק

שְׁנִקְרָאִים אֲרֵזֵי הַלְבַּנוֹן, וְהֵם דְמוֹת שְׁלֹשָׁה
 אֵילָנוֹת גְּדוֹלִים, סוּד הָאֲבוֹת. (שְׁחֲסִיִּם עֲמֵנוּ. מַעֲזָן
 זֶה דְגַמַּת אוֹתוֹ מַעֲזָן עֲלִיוֹן שְׁטִמִּיר וּנְגִינָה. שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת הֵם דְמוֹת שֶׁל
 שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת גְּדוֹלִים, סוּד הָאֲבוֹת) אֲשָׁרֵי חֲלָקֵנוּ בְּאוֹתָהּ
 שְׁעָה.

הַרְפִּינּוּ הָאֵילָנוֹת אַחַד עַל רֹאשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 וְאַחַד עַל רֹאשׁ רַבִּי פְּנַחֵם, וְאַחַד עַל רֹאשׁ
 רַבִּי אֶלְעָזָר. הֲתַפְּשָׁטוּ הָעֲנַפִּים לְכָל צֶדַע עַל

מוֹאֵב וְגו'. עֲמִי, כִּמָּה קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא אֲפֵּא רַחֲמָן עַל
 בְּנוֹי, אֵף עַל גַּב דְּחֵאבוּ גַּבִּיהַ, כָּל מְלוֹי בְּרַחֲמֵמוּ
 לְגַבִּיָּהוּ, כְּאַפֵּא לְגַבִּי בְּרִיהַ. חֲטִי בְּרִיהַ לְגַבִּי אֲבוֹי,
 אֲלֶקְי לִיָּה, כָּל כְּוֵּן דְּאֲלֶקְי לִיָּה לֹא תָב מְאָרְחִיהַ, נְזִיף
 בִּיהַ בְּמִלּוֹן וְלֹא קַבִּיל. אָמַר אֲבוֹי, לֹא בְּעֵינָא לְמַעְפָּד
 לְבָרִי כִּמָּה דְּעַבְדָּנָא עַד יוֹמָא. אֵלוּ אֲלֶקְיָהּ יְהֵא חֲשִׁישׁ
 בְּרִישִׁיָּה, הָא כְּאִיבָא דִּילִיָּה גַּבְאִי, אֲהֵא נְזִיף בִּיהַ, הָא
 דִּיּוֹקְנִיָּה מִשְׁתַּנָּא, מַה אַעְבִּיד, אֲלֵא אִיזִיל וְאַתְחִנּוּ
 לְגַבִּיהַ, וְאִימָא לִיָּה מְלוֹן רַכִּיבִין, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַצֵּב.

בֵּן כָּכָל זִינִין, אֲזִיל קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא בִּישְׂרָאֵל.
 שְׂאִרִי עֲמַהוֹן אֲלֶקְאָה וְלֹא קַבִּילוּ. נְזִיף בְּהוּ,
 וְלֹא קַבִּילוּ. אָמַר קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, חֲמִינָא בְּבָרִי,
 דְּבַגִּין מְלֶקְיָתָא דְּלֶקְיָנָא לוֹן, אִינּוֹן חֲשִׁישׁוּ בְּרִישִׁיָּהוֹן.
 וְוִי, דְּהָא מַגּוּ כְּאַבָּא דְּלַהוֹן, חֲשִׁישְׁנָא אָנָּא. דְּכַתִּיב,
 (ישעיה סג) כָּכָל צַרְתֶּם לוֹ צָר. נְזִיפְנָא בְּהוּ, אֲשַׁתְּנָא

לשון הקודש

– דמותו משתנית. מה אפשר? אלא אלף
 ואתחנן אליו ואמר לו דברים רבים כפי
 שלא יתעצב.

כך בכל המינים הולך הקדוש ברוך הוא
 בישראל. שורה אתם הלקאה, ולא קבלו. נזף
 בהם, ולא קבלו. אמר הקדוש ברוך הוא: אני
 רואה בבני שבגלל המלקות שהלקיתי
 אותם, הם חוששים בראשם. אוי, שהרי

מלך מואב וגו'. עמי, כמה רחמן הקדוש
 ברוך הוא על בניו. אף על גב שחטאו לבניו,
 כל דבריו באהבה אליהם כאב אל בנו. חטא
 הפז לאביו – מלקהו. כל עוד פשמלקהו ולא
 שב מדרך, נזף בו בדברים ולא מקבל.
 אמר אביו: איני רוצה לעשות לבני כמו
 שעשיתי עד היום. אם אלקנו – יחשש
 בראשו, הרי הכאב שלו אצלי. אם אנזף בו